

Рецензії

**Рецензія на монографію Пачковського Ю.Ф., Селещука Г.П.
«Соціальний капітал спільнот українських трудових мігрантів в
країнах Європейського Союзу» Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 264 с.**

Чепурко Г.І.

Інститут соціології НАН України,

м. Київ, вул. Шовковична 12,

gichepurko@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-7540-5174>

Рецензована монографія присвячена актуальній проблемі транснаціональної (міжнародної) міграції, яка набуває все більшого поширення у глобальному світі. Не виключенням є Україна, яка має понад столітній досвід такої міграції. У соціології проблема концептуалізації міграційних процесів в сучасних умовах є однією із затребуваних, що продовжує напрацювання В. Томаса і Ф. Знанецького у їх вже класичній праці «Польський селянин в Європі та Америці» з початку ХХ століття. З розпадом Радянського Союзу транснаціональна міграція почала набувати нових рис, адже утворення на карті нового політико-економічного об'єднання як Європейський Союз, наблизило Європу та її ресурси у географічному і у чисто людському стосунку до очікувань і прагнень переважаючої більшості населення сучасного українського суспільства, що зумовило нові міграційні хвилі. За третину століття в економічно розвинутих країнах Європейського Союзу сформувалися достатньо чисельні українські спільноти мігрантів, які стали невід'ємною складовою повсякденного життя країн-реципієнтів. У свою чергу, потужні міграційні хвилі українців останнього десятиліття породили низку проблем соціального характеру, серед яких соціальне сирітство, соціальне виключення трудових мігрантів з реальної участі у політичному житті країни, розпад родин, різні прояви девіацій, пов'язаних з їхнім маргінальним статусом тощо. З іншого боку, зростає потреба у поглибленому вивченні реального життя українських трудових мігрантів у нових для них обставинах, коли відбуваються інтенсивно адаптивно-інтеграційні процеси у нове соціокультурне середовище. Як одним з маркерів, у монографії розглядається концепт соціального капіталу (П. Бурдье, Дж. Коулман, Р. Патнам, М. Грановеттер, Ф. Фукуяма), який є найбільш адекватним соціологічним напрацюванням, що сьогодні активно використовується до аналізу впливу глобалізації на локальні процеси, відносин, в основі яких закладена довіра і великий потенціал розвитку громадських ініціатив. Важливо також зазначити, що соціальний капітал – це примноження досягнень покоління, а у стосунку до теми дисертаційної роботи, – створення нового соціального та культурного середовища, що поєднує досвід не однієї хвилі української трудової міграції.

© Чепурко Г.І., 2022

Зосередженість у цьому дослідницькому напрямі наукового пошуку дозволила авторам монографії визначити місце та значення для сполучаючого різновиду соціального капіталу, спрямованого на поєднання досвіду різних поколінь мігрантів. Представлені у монографії результати опитувань та проведених інтерв'ю серед трудових мігрантів-українців в умовах їх перебування в Європейському Союзі засвідчили присутність низки явищ як девіаційного спрямування, так і солідаристського типу, в основі якого психологічна підтримка, обмін різними мережевими ресурсами, взаємодопомога, в т. ч. духовна. Особливо це важливо для новоприбулих українських трудових мігрантів, які зіштовхуються з проблемою позатериторальності спільнот, чіткого окреслення свого соціального статусу у мережових комунікаціях. Опис процесу соціальних інтеракцій у внутрішньомігрантському просторі у монографічній роботі охарактеризована як система понять: «соціальний капітал спільноти мігрантів», «капіталогенеруючі структури міграційних мереж», «кола довіри у мережі мігрантів», «об'єднуючий та сполучаючий соціальний капітал спільноти мігрантів», що відображають базові механізми формування ресурсів, які коріняться у відносинах та зв'язках поміж мігрантами. Окрім того, з'ясовано, що найпотужнішими генераторами соціального капіталу є релігійні та навколорелігійні організації, а також громадські організації нерелігійного спрямування, що, передусім, ставить на порядок денний організацію душпастирської роботи та її координацію. На мою думку, дослідницькі завдання, які поставили перед собою автори монографії, виконані і на належному науковому рівні у руслі соціологічної концептуалізації у вивченні транснаціональної міграції.